

KÜLTÜR-SANAT

Gazeteci ve oyun yazarı Cevat Fehmi Başkut'u 1971 yılında yitirmiştik

Saygın gazeteci, gerçekçi yazar

Gazetemizin yazışleri müdürlüğünü de yapmış olan Cevat Fehmi Başkut, oyunlarında gazetecilik birikiminden de çok yararlanmıştı. Cevat Fehmi, ülkenin kaderine yapışmış sorunları, güncel olayları sahneye getirmişti.

RECEP BİLGİNER

Bir zamanların, bu ünlü gazeteci ve tiyatro yazarı 1971 yılından bu yana artık yaşamıyor. Anıların derinliklerine gömülüp gitti; anıların ve vefasızlığın derinliklerine.

Çalıştığı uzun süre köşe yazarı yazdığı gazetenin okuyucularını, piyeslerinin seyircilerini bir yana bırakıyorum. Bu ayın on altısında, Başkut'un 19. ölüm yıl dönümü nedeniyle, Gazeteciler Cemiyeti'nin Çemberlitaş'taki Basın Müzesi'nde, bir anma töreni düzenlenmiş, müzenin galerilerinden birine "Cevat Fehmi Başkut Resim Galerisi" adı verilmişti. Sözlü basını TRT'den bir gazeteci arkadaşına bu törenle ilgilenmesini rica ettiğimde "Cevat Fehmi gazeteci mi" diye sormuştu. Gazetecilikte bile kuşaklar arasında yaşanan bu kopukluk içimi burktu.

Cevat Fehmi Başkut, gazetecilikte, ağırbaşlılığın, saygın, etkili, canlı bir örneği idi. 1945-1951 yıllarını kapsayan muhabirlik dönemimde, Cevat Fehmi yanına yaklaşılacak kadar mesleğinin zirvesindeydi. Cumhuriyet gazetesinin eski ahşap binasının üst katında, loş odasında onu hep masasının başında, haber bültenlerine eğilmiş görürdüm. Çalışırken

GÜNDEM GECEYE — İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları da bugün tiyatroseverlere ücretsiz oyunlar sunuyor. Nedret Güvenç, Toron Karacaoğlu, Yalçın Boratap ve Arif Akkaya'nın oynadıkları Eugene O'Neill'in "Günden Geceye" adlı yapıtı da Kadıköy Haldun Taner Sahnesi'nde izlenebilecek.

dikkatini yalnız gazetenin hazırlanmasına verirdi. Haberleri titiz bir incelemeden geçirir, yazılış biçimine özen gösterir, özellikle haberin doğruluğu üzerinde ısrarla dururdu.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı olarak 1951'de gazetecilik enstitüsü kurulunca uzun süre orada gazetecilik dersleri verdi. İyi öğrenciler yetiştirdiğini, sonradan kimilerinin başarılı birer gazeteci olmalarından biliyoruz.

1953'te Başkut'un öncülüğünde bizler, genç gazeteciler, Gazeteciler Cemiyeti kongresinde bir çıkış yaptık. O zamanki cemiyet başkanını rahmetli Burhan Felek, gençlerin sert eleştirilerine sinirlenmiş,

yaptığı öfkeli bir konuşmada "genç gazeteciler" deyimini kullanacağı yerde "küçük gazeteciler" deyince ortalık karışmış, Felek seçimi kaybetmiş, yerine Cevat Fehmi başkan seçilmişti.

Kendisi ile 1959'a kadar, Gazeteciler Cemiyeti yönetiminde birlikte çalıştık. 1959'da kendisinin öneri ve desteği ile Burhan Felek üstadımız, yeniden Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı'na seçildi.

Cağaloğlu'ndaki Basın Sarayı binası ile Esentepe'deki Gazeteciler Mahallesi Başkut'un hareketli başkanlık döneminin imzasını taşır.

Başkut, Muhsin Ertuğrul'un hayranlarındandı. Onu çok sever

ve bütün gücü ile destekledi. 1966'da Türk Tiyatro Yazarları Derneği'ni kurduğumuzda (Kurucuları: C. Fehmi Başkut, A. Kudsi Tecer, Haldun Taner, Recep Bilginer, Refik Erduran) o zamanki belediye meclisinin M. Ertuğrul'a karşı takındığı düşmanca tavır yüzünden tiyatro yazarları Şehir Tiyatroları'nı boykot etmiş, hep birlikte Tepebaşı'ndan Taksim'deki Atatürk Anıtı'na kadar yürümüştük.

Sağlığında, Cevat Fehmi Başkut üstadımızın tiyatrosu çok tartışılmıştır. Göklere çıkaranlar da olmuştur, yerin dibine batıranlar da. Bu arada hem Devlet Tiyatroları hem Şehir Tiyatroları edebi kurullarından çok çekmiştir. Bu yüz-

den, bir keresinde, oyunlarından birini takma adla Şehir Tiyatroları'na yollamış, oyun edebi kurulda kabul edildikten sonra kendi adını açıklamıştır. Bir başka zaman da edebi kurulca reddedilen bir piyesini -samyorum "Sana Rey Veriyorum" piyesi idi- Gazeteciler Cemiyeti'nde eleştirilenler, yazarlar, tiyatro adamlarından oluşan kalabalık topluluğa okumuş, onlardan eserin Şehir Tiyatroları'nda oynanacak nitelikte olduğu yolunda onay almıştı.

Beş kişilik edebi kurulların reddettiği piyesleri, böyle yirmi beş, otuz kişilik tarafsız, üstelik gerçekten uzman heyetlere okumak, günümüzde de denense Şehir ve Devlet Tiyatroları'na karşı iyi bir ders niteliği taşır.

Başkut, gerçekçi bir tiyatro yazarıdır. Gazetecilik birikimi ile deneyiminden çok yararlanmıştı. İyi bir gözlemci olduğu bir yana, gazeteciliği nedeni ile âdeta ülkenin politik, sosyal ve ekonomik nabzını elinde tutabilmiştir. Bu nedenle, ülkenin kaderine yapışmış kalmış sorunlarla güncel olayları getirmiştir sahneye.

Başkut'un tiyatrosunda oyunun mesajı açık seçik bellidir. Çünkü, o hep aramızda yaşayan kişileri sahneye çıkararak, toplumumuzun kayayan yararı halindeki sorunları, yalın biçimde söylemiştir. Oyunlarının, hemen hepsinin seyirci tarafından tutulması bundandır.

Bu sezon Şehir Tiyatroları'nda sürekli, dolu dolu oynayan "Buzlar Çözülmeden" piyesi de bunlardan biridir. Köhnemiş kırtasiyeciliği, karaborsacılığı, dindarlık maskesi gerisinde halkı soyanları, köhnemiş yönetimi acımasızca taşlar. Öteki piyeslerinde de hep aynı gerçekçilik vardır.

C. Fehmi Başkut'un önemli bir özelliği de şudur:

Başkut hep başı, ortası, sonu belli piyesler yazmıştır. Dramatik gerilim çizgisi, oyunun sonları kadar yükselmiştir. Oyunlarında düğüm tam kıvamında çözülmüştür.

Başı, ortası, sonu belli, mesajı açık seçik bu sağlam çatılı oyunların ara bölümlerindeki örgü, sürekli tartışma konusu olmuştur. Estetik ölçülere vurulduğunda ya da dram sanatının inceliği arandığında çeşitli görüşler ileri sürülebilir. Ama şu günlerde oynamakta olan "Buzlar Çözülmeden" piyesinin ilk sahnelenişinden yirmi beş yıl sonra hâlâ topluma hitap edebilir değerinde olması, Başkut'un bazı oyunlarının zaman köprüsünü aşma şansına sahip olduğunu gösterir.

Yazımın sonunda, Şehir Tiyatroları'na bir önemli hizmetine değinmek istiyorum:

27 mayıstan sonra Fatih Şehir Tiyatrosu'nun yapılması tamamen Başkut'un girişimi ile gerçekleşmiştir. Başkut, o zamanki asker Belediye Başkanı Albay Şefik Ereman'ı etkilemiş, belediye başkanı ve Muhsin Ertuğrul, Fatih Şehir Tiyatrosu'nun temelini birlikte atmışlardır. Onun dalkavukluğu hicveden "Hacı Yatmaz" piyesi de ilk kez Fatih Tiyatrosu'nda oynanmıştır.

Vefa duygusu, o tiyatroya Cevat Fehmi adının verilmesini gerektirirdi. Hem temelinde manevi payı olduğu hem de yirmiyeye yakın piyesi Şehir Tiyatroları'nda oynadığı için.

